

FORT NAPOLEON... WAT DOEN WE ERMEE ?

Toen op de februarilezing van "De Plate", Richard Verbanck zijn voordracht over de "De forten van Oostende" besloot met het Fort Napoleon en daaropvolgende aan het publiek vroeg "Wat er met dit laatste Oostends fort te doen was ?" stelde hij een zeer actueel probleem. Het Fort Napoleon is in zoverre merkwaardig dat het de enige vesting in Europa is uit het Napoleaanse tijd die intact bleef. Het eigenlijke fort

bevindt zich binnen een muur die gebouwd is in de vorm van een regelmatige vijfhoek. Het is uitgerust met ruime zalen die niet alleen bedoeld waren als legerplaats maar ook om voorraad op te stapelen voor een langdurig beleg. Militair is het fort nooit van enige betekenis geweest, maar vanwege de constructie houdt het sedert anderhalve eeuw de aandacht gaande van de militaire instanties, bouwkundigen, historici, en andere geïnteresseerden.

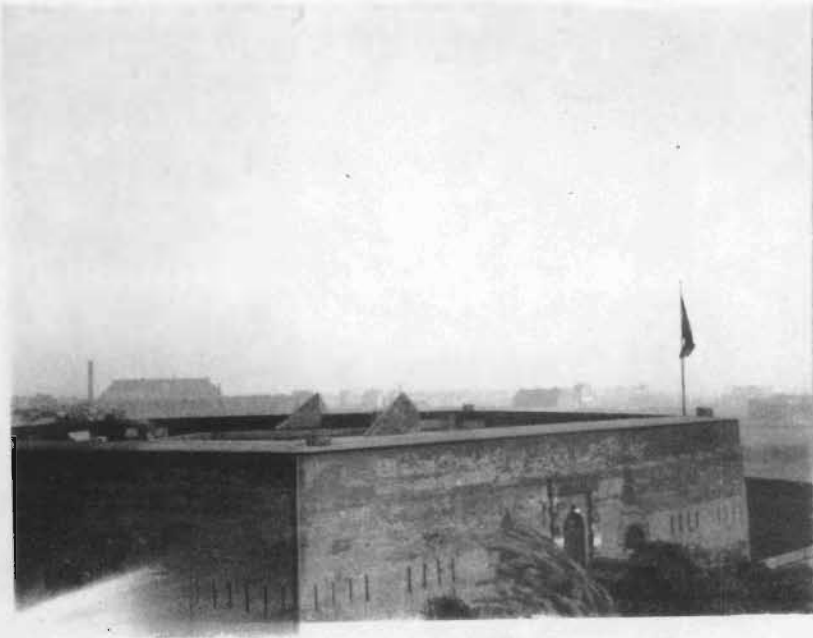
Maar laten we even de geschiedkundige achtergrond van dit fort ter herinnering brengen. Het voorspel tot de bouw van het fort was de aanval op Oostende en de sluizen van Sas-Slijkens in 1798 gepleegd door een Engels detachement onder leiding van generaal COOTE en aangevoerd door een vlootverband onder bevel van admiraal POPHAM.

Afgeschrikt door deze aanval, die dank zij het oordeelkundig optreden van de garnizoenscommandant MUSCAR op een nederlaag voor het Engelse ontschepingsdetachement uitliep, liet de Franse keizer vanuit Boulogne 2 legerdiviesies aanrukken, die ten oosten en ten westen van de stad gelegerd werden. Deze troepen werden ondergebracht in de barakken op de plaats waar enkele jaren later het Fort Napoleon en het zogenaamde, en inmiddels verdwenen, Fort Wellington, gebouwd zou worden.

Eerste liet de keizer, dit was in 1803, op de Oostendse havenhoofden een paar platformen oprichten, een soort blokhuizen, die enkele stukken geschut konden dragen. Het duurde echter nog enkele jaren alvorens de beslissing tot het bouwen van de geplande forten werd genomen. Dit gebeurde in 1810 en op 18 september van dit jaar kwamen te Oostende de eerste Spaanse krijgsgevangenen toe die voor dit werk zouden ingezet worden. Ze logeerden te Slijkens en moesten elke dag over de moerassen van Lisjemorre naar hun werk ten oosten en ten westen van de stad. Dat de bijdrage van dit soort werkkrachten belangrijk is geweest blijkt uit een melding in verband hiermee, gedaan ter gelegenheid van een bezoek van de Franse keizer op 22 september 1811, waarbij gezegd wordt dat reeds 500 krijgsgevangenen aan de grondwerken bezig waren (veel van hen sterven, zoals tenandere bij de graafwerken aan het Kanaal van Damme, aan moeraskoorts).

Het optrekken van de forten gebeurde echter door metselaars van de streek, geholpen door deze krijgsgevangenen. Het fort aan de oostkant was klaar op 26 september 1812. Het werd Fort Imperial genoemd. Na de verdwijning van de platformen op de havenhoofden, ging de naam hiervan, die tot dan toe Fort Napoleon was, over naar Fort Imperial. Sedert 1840 heeft het die naam behouden.

Tot na W.O. 1 werd het fort in de militaire infrastructuur van Oostende gebruikt. Op initiatief van de heer C. Loontjens, toenmalig conservator, werd het in 1932 als heemkundig museum ingericht. Benevens documenten betreffende de geschiedenis van het fort zelf was er een rijke verzameling bijeengebracht, die een samenhangend beeld vormde van de Oostendse geschiedenis.

Tijdens de mobilisatie en de daaropvolgende Wereldoorlog II werd het fort achtereenvolgens bezet door Belgische, Franse en Duitse soldaten, die de verzameling een enorme schade toebrachten. Slechts in 1941 kreeg het Stadsbestuur toelating om wat overbleef te evacueren. De restanten van deze verzameling werden ondergebracht in de kelders van het Gerechtshof. Gedurende de rest van de oorlog werd het fort ingericht door de Duitsers als een officierenheim. In 1947 werd het ingeschakeld in het werk van de kinderspeeltuin van de Vuurtorenwijk en daarna in de speeltuin van de Stadsscholen. Sedertdien is het niet meer toegankelijk. Op dit ogenblik gebruikt een vereniging voor bergbeklimmers het (voornamelijk de buitenkant) om haar discipelen de noble kunst van het alpinisme bij te brengen. Ook is er sprake van er een herscholingscentrum voor werklozen op te richten.

De vraag is of dit wel het juiste gebruik is voor het op één na oudste Oostendse monument. Als oefenterrein voor een klimschool en als herscholingscentrum voor werklozen gaat het waarschijnlijk een vlugge aftakeling tegemoet. Wat kan er dan wel mee gedaan worden ?

In zijn huidige staat is het nog best geschikt om er net als voor W.O.II een museum in op te richten. Een vraag die hierop volgt is "Welk soort museum ?" En daar moet het ons toch even van het hart dat havenstad Oostende met haar steeds groeiende maritieme bedrijvigheid en haar niet onaardig maritiem verleden, nood heeft aan een maritiem museum.

Aan de westkust wordt momenteel het Visserijmuseum uitgebouwd, dat echter een specifiek aspect van de maritieme bedrijvigheid op onze kust brengt. Het Nationaal Scheepvaartmuseum te Antwerpen voorziet in al het overige, maar ligt voor de honderdduizenden bezoekers van onze kust uit de weg. Het zeer centraal gelegen Oostende, bij name van het Fort Napoleon zou dan ook een ideale plaats zijn om er, noem het een filiaal van het Nationaal Scheepvaartmuseum in onder te brengen. Het zou ingedeeld kunnen worden in secties waarin naast een algemeen maritieme sectie, plaats kan geruimd worden voor Oostende als zetel van de Admiraliteit, Oostende als zetel van de Oostendse Compagnie, Oostende als zetel van de oorlogsmarine. Een dergelijke inrichting zou aan onze kust een ruim succes kennen, denken we maar even aan de Mercator.

Gecombineerd met een bezoek aan de Vismijn, de Vuurtoren, de Halve Maan, het Oosterhoofd en de duinen ten oosten van de stad zou het een toeristische attractie meer zijn.

Als antwoord op de vraag van onze conferencier besluiten we dan ook met te zeggen ... dat kunnen we ermee doen...

J.B. Dreesen

NIEUWS VAN DESNERCK

We vernemen zopas dat het 2de deel van de "Vlaamse visserij en vissersvaartuigen" van Gaston en Roland Desnerck in de maand juni zal verschijnen.

O.V.